Rok XXXIII. Listopad 1913. Nr. 11.

PRZEWODNIK GIMNASTYCZNY „SOKÓŁ"

ORGAN ZWIĄZKU POLSKICH GIMNASTYCZNYCH TOW. SOKOLICH W AUSTRYI.

WYCHODZI PIERWSZEGO KAŻDEGO MIESIĄCA.

Prenumerować można: w Administracyi, ulica Sokoła l. 7 i we wszystkich księgarniach.

Redakcya i Administracya we Lwowie przy ul. Sokoła l. 7.

Cena prenumeracyjna:
Miejscowa rocznie
bez przesyłki 2 kor. 40 h.
z przesyłką 2 „ 60 „
Zamiejscowa
z przesyłką 3 „ — „
Miejscowa półroczn.
bez przesyłki 1 kor. 30 h.
z przesyłką 1 „ 40 „
Zamiejscowa
z przesyłką 1 „ 60 „
Numer pojedynczy bez przesyłki 30 halerzy.

Przedpłata roczna z przesyłką pocztową pod opaską:
Do Królestwa Polskiego, Litwy, Rosyi 1 rs. 50 kop.
Do W. Ks. Poznańskiego, Prus i Niemiec 3 marki.
Do krajów związku poczt. Europy i Stanów Zjedn. Ameryki 5 franków.

Do krajów innych podług taryfy pocztowej z doliczeniem opakowania itd.

Pilne korespondencye upraszamy nadsełać najpóźniej do 15. w miesiącu.

Obowiązkiem każdego prawego Sokoła polskiego jest:

Dbać o zdrowie fizyczne i duchowe swoje i swoich;
Przestrzegać czystości i wyłącznego używania mowy polskiej;
Popierać przedewszystkiem przemysł polski;
Pracować usilnie nad uświadomieniem i pozyskaniem ludu do pracy narodowej.

CZĘŚĆ OBOWIĄZUJĄCA.

Ogłoszenie.

Wydział Związku polskich gimnastycznych Towarzystw sokolich zwołuje niniejszem po myśli §. 18. statutu Związku

XXII. Zwyczajny Zjazd Delegatów
związkowych Towarzystw sokolich
na dzień 7. grudnia 1913
w sali Sokoła-Macierzy we Lwowie.

Przedmioty obrad ogłosi się na miesiąc przed Zjazdem.

Uwaga. *Według §. 7. lit. b) statutu,* ***każde Towarzystwo*** *związkowe* ***ma obowiązek wysłania*** *na Zjazd* ***jednego delegata,*** *Towarzystwa zaś liczące* ***nad 100*** *członków* ***z końcem ubiegłego roku administracyjnego (1912) mają prawo wysłania na każdych następnych 100 członków*** *(w pełnej liczbie) po jednym delegacie.*

Według §. 17. statutu, ***każdy delegat*** *ma być* ***zaopatrzony*** *przez Wydział swojego Towarzystwa* ***w pisemne umocowanie.*** *Członkom Wydziału Związku i związkowego Grona nauczycielskiego tudzież sprawozdawcy Komisyi rewizyjnej przysługują prawa delegatów.*

Według §. 8. ust. 3. regul. obrad Zjazdu delegatów, ***wnioski samoistne tylko wtedy mogą być wzięte pod obrady, jeżeli będą zgłoszone*** *do Wydziału Związku* ***przynajmniej na miesiąc przed Zjazdem.***

Nie dotyczy to wniosków w sprawie zmiany statutu, lub w ogóle ustroju Związku, gdyż wnioski te musiałyby być wniesione do Wydziału Związku najpóźniej do końca kwietnia.

Czołem!

Za Wydział Związku:

Biega, sekretarz. ***Fiszer,*** prezes.

CZĘŚĆ ZWYKŁA.

† Edmund Cenar.

Brakło z pośród nas jednego z najlepszych. Tego, który przez długie lata służył wiernie ideałom swej młodości, a służył nie tylko tak jak umiał, ale służył z wielkiem zrozumieniem znaczenia tych ideałów i służył bardzo skutecznie.

Umarł Edmund Cenar.

Edmund Cenar to była bezustanie pracująca myśl o najlepszych sposobach spełniania przez sokolstwo jednego z najgłówniejszych jego zadań; Cenar to wzór wytrwałego dążenia do tego, aby sokolstwo polskie posiadło jak najlepsze systemy i metody pracy około wychowania fizycznego przyszłych pokoleń, to niesłabnąca energia pobudzająca wszystkich wkoło siebie do najtrafniejszego, do właściwego określenia, co pod wychowaniem fizycznem, rozumieć i jak dlań pracować należy. Z nazwiskiem jego jest związany nieodłącznie posiew myśli na polu wychowania fizycznego w Galicyi. Samouk na tem polu, bez przykładów rodzimych, bez zachęty otoczenia niejednokrotnie go nierozumiejącego jeszcze, ale z umysłem wysoce inteligentnym, z wielką wrażliwością dla wszystkich zdobyczy w dziedzinie wychowania ciała, energią, niemal uporem do myślowych wyników zgodnych ze wszystkiem tem, co obcy przy wielkich środkach prywatnych i wydatnej pomocy państwowej wówczas zasadniczo ustalali i w czyn wprowadzili. A starał się z temi zdobyczami myśli i doświadczeń poznać na miejscu. Na to poświęcał każdy wolny czas i oszczędzony grosz, wyjeżdżał za granicę i badał i śledził postępy w urządzeniach gimnastycznych u obcych. Umiał też te myśli umocnione własnem spostrzeżeniem u nas propagować i skutecznie zwalczać przesady i uprzedzenia w tych pojęciach panujące. Zatem pierwszy wystąpił do walki z wyłącznością gimnastyki niemieckiej przyrządowej, królującej niepodzielnie jako system sokoli w dusznych salach

szkolnych i naszych towarzystw, używając jako środka, hasła: Na wolną przestrzeń, na świerze powietrze. I udaje mu się przełamać uprzedzenia i wprowadzić w system gimnastyczny i plan lekcyjny gry i zabawy. W konsekwencyi tego inicyuje we Lwowie korpusy wakacyjne, które sam przez kilka lat prowadzi, następnie daje inicyatywę i pomoga przy wprowadzeniu w życie pierwszych kolonii wakacyjnych. Przetrawiwszy należycie w swym umyśle pojęcie wychowania fizycznego umiał doskonale odróżnić od wartości sportu wartość gimnastyki racyonalnej. Dlatego doprowadził do skutku kurs gimnastyki szwedzkiej, którą przed kilku laty urządził w Zagrzebiu druh Buczar, doskonały znawca tego systemu.

Za Cenara staraniem wprowadzono we Lwowie w szkołach miejskich gimnastykę obowiązkową i powierzono jemu nadzór nad nią, stwarzając stanowisko inspektora gimnastyki dla szkół miejskich. Był założycielem nieistniejącego dziś „Koła gimnastycznego nauczycielskiego“, „Towarzystwa gier i zabaw ruchowych“, w którem przez dłuższy czas pracował. Jako członek grona nauczycielskiego w Związku sokolim, był zawszc szermierzem nowych myśli i postępu, tworząc plany kursów gimnastych i egzaminów dla nauczycieli gimnastyki.

Poza działalnością organizacyjną szerzył myśli i przekonania, które wyznawał w dziedzinie wychowania fizycznego, piórem, którem władał umiejętnie. Pozostawił też szereg prac w „Przewodniku gimnastycznym“ i dodatku fachowym tego pisma, opracowujących tematy teoretyczne i praktyczne jak np. urządzenie sal gimnatycznych lub zabawy ruchowe. Najważniejszym z jego prac większych jest podręcznik gimnastyczny dla szkół ludowych, łączący w wykonaniu plany urzędowe ze systemem szwedzkim.

Pracowity i pożyteczny żywot tak na tem polu, jak i w pracy zawodowej nauczycielskiej przerwała ciężka słabość, której wreszcie uległ i mocny organizm. Pamięć jego działalności około odrodzenia fizycznego narodu zostanie na zawsze w historyi tego ruchu.

Ś. p. Edmund Cenar.

* * *

Historya działalności tego skromnego, a tak wielce zasłużonego pracownika jest ściśle złączona z historyą Sokolstwa polskiego. Jako uczeń V. kl. szkoły realnej zostaje w r. 1872 „vorturnerem“ czyli pomocnikiem nauczyciela gimnastyki i od tego czasu pełni służbę sokolą, początkowo jako nauczyciel gimnastyki i członek grona naucz. a następnie od 1882. do 1891. r. jako zastępca naczelnika Sokoła-Macierzy. Umysł jasny i inteligentny chwyta w lot każdą nową myśl na polu wychowania fizycznego i staje się jej gorliwym propagatorem i orędownikiem. Kiedy w r. 1873. przybył do Lwowa Fr. Hochman uczeń Tyrsza twórcy gimnastyki sokolej czeskiej — Cenar wraz z kilkoma zaledwie nauczycielami gimnastyki staje przy boku mistrza zapoznaje się z jego systemem, pomaga mu gorliwie do wyrugowania akrobatycznego systemu gimnastyki niemieckiej, a wprowadzenia racyonalnej gimnastyki Tyrsza. Po ustąpieniu Tyrsza opuszcza Sokół lwowski i przenosi się na nauczyciela gimnastyki do zakładu gimnastycznego Dr. Madeyskiego, gdzie był przez 2 lata. Następnie od r. 1877. pozostaje już bez przerwy przy „Sokole“, pracuje dla niego jako nauczyciel gimnastyki, członek rozmaitych sekcyi i komitetów. Były to dla Sokoła czasy najcięższe; musiano prowadzić walkę na dwa fronty; z apatyą społeczeństwa i nad wyraz opłakanym stanem finansowym. Grono młodych zapaleńców z śp. Durskim i Cenarem na czele pracuje z całych sił nad pomnożeniem funduszów Towarzystwa na budowę własnego gmachu, który stanął w r. 1884. W międzyczasie w r. 1880. zdaje jako prywatysta maturę seminaryalną i uzyskawszy we Lwowe posadę nauczycielską pozyskuje nowe pole do pracy. Nie opuszczając szeregów sokolich oddaje się z całym zapałem pracy nauczycielskiej, zużytkuwując swą wiedzę w kierunku wychowania fizycznego młodzieży szkolnej.

W r. 1891. ustępuje ze stanowiska zastępcy Sokoła-Macierzy, jakkolwiek w pracy sokolej wcale nie ustaje. Punkt ciężkości jego pracy przesuwa się więcej w stronę nauczycielstwa. Zakłado koło gimnastyczno-śpiewackie nauczycieli szkół ludowych m. Lwowa, z którego później powstało osobne gniazdo sokole „Sokół II“; w ten więc sposób śp. Cenar pierwszy dał początek w powstaniu Sokołów dzielnicowych.

Ostatni dziesiątek XIX. stulecia poświęca specyalnie poznaniu stanu wychowania fizycznego młodzieży za granicą. Co roku podczas wakacyi wyjeżdża do Anglii, Francyi, Szwajcaryi, Niemiec i Szwecyi i wszędzie bada stan i metody ćwiczeń cielesnych. W Anglii poznaje sporty, gry i zabawy, ich znaczenie pod względem zdrowotnym i wychowawczym, w Sztokholmie zaś zapoznaje się pobieżnie z systemem gimnastyki Linga — poznaje jej wartość i ocenia jej wyższość nad gimnastyką niemiecką i czeską.

Podróże te i studya wywołały w jego umyśle zupełny przewrot w poglądach na dotychczasowy system gimnastyki u nas, staje się zdecydowanym zwolennikiem gimnastyki szwedzkiej, wraz z grami i zabawami nawolnem powietrzu.

W ostatnich latach, już bardzo cierpiący i z podkopanem znacznie zdrowiem oddał się wyłącznie pracy pisarskiaj redagnując „dodatek techniczny do Przewodnika. Lecz działalność ta jego końcowa nie była bez wydatnych rezultatów i poprzednio. Przewodnik gimnatyczny pełny jest jego cennych prac, które odznaczają się przedewszystkiem jasnością rozumowania. Dotykał różnych przedmiotów, ale głównie skierowywał uwagę sokolstwa i czynników wychowawczych na młodzież szkolną. Bo czy przyswajał naszemu dotychczasowemu systemowi gimnastycznemu tak zwane rozmaitości, i czem był pierwszym w sokolstwie, czy rozstrząsał pytanie „Dlaczego nie postępujemy?“, czy zastanawiał się nad „stosunkiem Sokoła do szkoły ludowej“, czy wreszcie opracowywał „korowody“, „gimnastykę dla dziewcząt“, ćwiczenia laską“, „na skrzynce“, lub „gry i zabawy“ — czynił to zawsze z myślą o młodzieży jako o najważniejszym materyale ludzkim w wychowaniu fizycznym.

Jednak nietylko ujmował w swych myślach i referatach dydaktyczną stronę sprawy, której tak wiernie, a wydatnie służył. Umiał on wskazać i stronę organizacyjną tej działalności sokolstwa i wogóle wychowawców. Pisze bowiem w „Przewodniku“ wyczerpujące wskazówki, „O urządzeniu sal i boisk dla szkół ludowych średnich“, podaje wzory „Jak budować prządy szwedzkie“. daje wreszcie światły „program organizacyi wychowania fi-

zycznego w szkołach ludowych". A istotnie bardzo zasłużył się sokolstwu doskonałym referatem „O reformie metody gimnastycznej", który złożył wydziałowi Związku po kursie zagrzebskim.

Pracą tą wyczerpującą, z dobrą formą ujętą, złożył dowód, że był wówczas w sokolstwie polskiem najlepszym teoretykiem w zakresie metodycznym. Niejedno może z jego ówczesnych stanowisk — było to przed 10. laty — nie dałoby się dzisiaj utrzymać. Jednak jego inteligencya i bystrość nieopuszczająca go do ostatniej chwili świadczyły, że potrafił myśl dalej rozwijać i prostować niedokładności.

Był dobrym, wzorowym sokołem. Pamięć o nim pozostanie trwałą tak w obecnych jak i przyszłych szeregach naszych.

Zlot związkowy w dniu 6. lipca.

(Ciąg dalszy).

Przemarsz całej siły zebranej na zlocie przez miasto do obozu, raczej do miejsca na biwak przeznaczonego, nie miał również jak cały zlot charakteru „pochodu uroczystego". Był to rzeczywisty powrót z ćwiczenia polowego, w którym zachowano tylko związki organizacyjne poczynione stosownie do potrzeb ćwiczenia a wyłączono zupełnie uroczystą dekoracyjność dotychczasowych pochodów, w których często nie można było odgadnąć, który pluton do której drużyny należy, i czy „plutonowy" idzie za swym plutonem, czy prowadzi zastępowy.

Wszyscy druhowie nie biorący udziału w ćwiczeniach zebrali się pod teatrem w kolumnie szóstkowej mając na czele sztandar związkowy, wiceprezesa związku dha Turskiego z dwójką wydziałowych, którzy po ćwiczeniu bezpośrednio do miasta wrócili. Kolumna ta licząca do półtorej setki druhów czekała na powracających z ćwiczeń. Tuż przed 12-tą pokazało się u wylotu ul. Żółkiewskiej czoło kolumny wracającej z ćwiczeń. Konno prowadzili je prezes związku dh Finer, naczelnik dh Wyrzykowski i instruktor dh Haller. Za nimi jechały dwa oddziały konne sokoła-macierzy i Lwów III. i szły wszystkie okręgi ze sztandarami gniazd centralnych w formacyi hufcowej, tak jak były podzielone rano na miejscu zboru między trzy brygady. Za sokołami szli skauci pod swojem naczelnictwem, a za nimi ciągnął się cały park wozów. W połowie ulicy akademickiej, na placu przed izbą handlową, przedefilowały szeregi nasze przed sztandarem związkowym i starszyzną. Trwało to zwyż godziny. Ostatnie wchodziły szeregi skautowe w ulicę św. Mikołaja o $1^1/_4$ z południa.

Pochód mimo braku uroczystej nazwy zrobił na bardzo tłumnie zebranej publiczności doskonałe wrażenie. W szeregach nie widziało się znużenia, chyba u jakichś bardzo nielicznych jednostek, co nie jest zresztą nadzwyczajnością. A i wysiłek choć duży, nie był znowu nad siły ludzi zdrowych, młodych lub w sile wieku będących i jako tako w trud podobny wdrożonych. Droga w całości przebyta to znaczy z dworca „podzamcze" na plac zboru (4 km), przez plac ćwiczeń (do 5 km), do gościńca żółkiewskiewskiego (do 2 km) i do miejsca biwaku (do 12 km) nie przenosiła 23 km.

Miejsce wybrane na biwak i ćwiczenia publiczne ma wszelkie zalety do takich celów wymagane. Niestety długotrwałe tegoroczne słoty w połączeniu z gruntem nieprzepuszczalnym sprawiły wiele trudności. Gdyby nie słońce, które od południa dobrze przygrzewało byłby pobyt w parku gier i zabaw ruchowych na biwak przeznaczonym niemożliwy zupełnie. Tak było mokro i niewygodnie, ale się przetrwało. Ostatnie szeregi sokole mogły się oddać spoczynkowi chwilowemu około 2-iej godziny, a już o 2·30 zaczęto się ustawiać do próby ćwiczeń wolnych. Odpoczynku zatem zbytniego nie było, a próba się nie odbyła.

Na ćwiczenia publiczne wybrano tor wyścigowy. Zużytkowano istniejące tam trybuny, częściowo je uzupełniono tak, że jeden bok olbrzymiego boiska tylko na nowo zabudowano. W ten sposób urządzono miejsca dla publiczności na dwóch bokach kolosalnego prostokąta. Uczyniono to wszystko stósownie do wymagań miejsca dla musztry pułku. A w tem tkwił wybitnie błąd, który spowodował natłok publiczności, co jeszcze jest złem mniejszem, i wyolbrzymił miejsce na ćwiczenia przeznaczone, co było już gorszem. Bowiem publiczność była za daleko od wszystkich grup ćwiczących i nie wiele widziała. A po to są ćwiczenia publiczne, aby widzieli co się robi, ci, co patrzeć przyszli.

Ćwiczenia publiczne składały się z ćwiczeń wolnych, wspólnych, z lekcyi gimnastycznej wzorowej według systemu Linga, musztry pułku i ćwiczeń skautowych. W ten sposób chciano zademonstrować pogromem całodziennego zajęcia w czasie zlotu, plan robót w sokole i ich cel. By się to stało zrozumiałem wszystkim co patrzyli na sokolstwo przez ten dzień, wydało Przewodnictwo związku pismo ulotne objaśniające te kwestye, rozrzucane pomiędzy publicznością przez cały dzień. Ćwiczeniom publicznym przypatrywały się olbrzymie masy publiczności zalegającej boisko ze wszystkich stron.

Punktualnie o 3-ej nastąpiło wejście do ćwiczeń wolnych. Obliczenie przy ustawianiu się dokonane z miejsca dla naczelnika przeznaczonego dało w rezultacie liczbę 3244· Do ćwiczeń wyszli sokoli w ubraniach, bez przebierań się, po zrzuceniu tylko zwierzchnego okrycia.

Można się szeroko spierać o to czy piękniejsze są na oko ćwiczenia masowe w ubraniach ćwiczebnych, czy barwniejszą za to była widziana wówczas pstrokacizna; można mówić wiele o tem czy wdzięczniejszem dla oka obrazem jest masa figurek w ruchu jednolitym się poruszający jak to bywało przy zastosowaniu dotychczasowych rozstępów, czy masa, w której figurki znikły z powodu rozstępu szwedzkiego a ona sama w całości swej jako olkrzymia jednostka faluje, opadą, wznosi się lub tkwi w podstawie nieruchomo; można zarzucić, że ćwiczenia bez próby i należytego przygotowania „pozostawiały wiele do życzenia", ale fotografie wskazują, że i przy długo przed występem przygotowywanych ćwiczeniach można tych samych życzeń wiele wyrazić. To pewne, że to co zwykle oko ludzkie spostrzega ma zawsze względną i rozmaitą wartość i że ostatnie ćwiczenia wolne rozpatrzone według prawideł sztuki nie stały wtyle po za wszystkimi ćwiczeniami dotychczasowymi. Ćwiczenia same podane były w „Przewodniku" z maja b. r.

Bezpośrednio po nich wyszły na boisko zastępy męski i żeński do ćwiczenia lekcyi wzorowej. Jeżeli szczupłą była na tem boisku masa 3.000 ludzi ściśniętych do tego mimośrodkowem ustawieniem, to ginęły na przestrzeni w rogach trybun lub dalszych trybunach, zwłaszcza widzowie siedzący nie wiele ich widzieli, zastępy z 20 sokołów i 20 pań. Jeszcze mężczyźni w białych kostyumach byli widoczniejsi, ale panie w granacie znikły prawie zupełnie. Za to kto widział osoby i to co one robiły odniósł wrażenie doskonałego przygotowania. Kto obserwował ćwiczenie, to z objaśnieniem w ręku mógł nabrać przekonania jak wielką wartość mają tego rodzaju ćwiczenia dla „celów sokołów".

Ćwiczenie było następujące:

Pierwszą grupę stanowią ćwiczeuia wstępne, wprowadzające całe ciało w ruch i będące niejako streszczeniem całej lekcyi.

Program lekcyi oddziału męskiego:	Program lekcyi oddziału żeńskiego:
Pochód wprzód z podnoszeniem ramion przodem w górę i opuszczaniem bokiem w dół.	Postawa zasadna, zwroty głowy do postawy napalcowej i kucznej.

*

Podstawa zasadna, stawanie na palce, rzut ramion w górę i kucznięcia, postawa kuczna, ramiona w górę, do postawy przysiadnej, ramiona w bok.
Postawa przysiadna, ramiona w bok, dłonie w górę, rzuty ramion w górę, bok, przód i dół.
Z postawy przysiadnej, ręce na barki, postawa klęczno-rozkroczna, ramiona w górę.
Skłon wstecz z przenoszeniem ramion w bok, dłonie w górę.
Postawa klęczna, ręka prawa w górę, lewa na biodro, skłon w bok.
Postawa przysiadna, ręce na biodra, zwroty głową rzutem.
Postawa zasadna wykrok (a) do postawy napalcowej, ramiona w górę, kucznięcia z przenoszeniem ramion w bok.

Stawanie na palce, podnoszenie ramion w bok do postawy kucznej, ramiona w górę, rzuty ramion w górę.
Postawa przysiadna, ramiona w bok.
Postawa klęczno-rozkroczna, ramiona na kark.
Skłon i opadanie tułowia wstecz.
Do postawy klęcznej, ramiona w górę.
Przygotowanie do skoku wolnego, zamachy ramion w górę.

Druga grupa. Skłon napięty, ćwiczenie bardzo intenzywne, wyprostne, w wysokim stopniu przeciwdziałające nieprawidłowej postawie (wypukłych pleców), którą przy codziennej pracy jesteśmy zmuszeni przybierać.

Skłon napięty z siadu zwieszonego przy drabinkach. Stanie na rękach.

Skłon napięty, stawanie na palce, skurcze nóg. Skłon wprzód i dół.

Trzecia grupa. Ćwiczenia w zwieszeniu; działając również wyprostnie na całe ciało, wzmacniają ramiona, a przez to mają znaczenie praktyczne w życiu.

Zwieszenie poprzek, pochód wstecz o ramionach ugiętych, zeskok podmykiem,
Zwieszenie podchwytem, wymyk przodem, siad bokiem, podnoszenie ramion w górę, odmyk wprzód.

Podpór przodem zwieszony.
Pochód w górę, zeskok.
Zwieszenie postawne przodem, uginanie ramion.
Skok do podporu i odmyk wprzód.
Zwieszenie postawne łukiem, uginanie ramion, wspieranie do podporu (:) odmyk wprzód.

Czwarta grupa. Ćwiczenia równoważne; wywierają ogromnie korzystny pływ na system nerwowy, potęgując zdolność panowania nad ciałem, pobudzają do skupienia uwagi, wyrabiają odwagę.

Wybieg po ławeczce, pochód równoważny z klęczkami, ramiona w bok, zeskok w lewo.

Pochód równoważny, wypady, zamachy, ramiona w górę.

Piąta grupa. Ćwiczenia karku, grzbietu i łopatek; wzmacniają mięśnie tych części ciała a wykonywane systematycznie dają ładną postawę.

Postawa tyłem jednonóż ustalona do wagi, rzut ramion w górę.

Postawa leżąc przodem ustalona (:) skłony wstecz i przód.

Szósta grupa. Ćwiczenia brzucha; mają doniosłe znaczenie, działając na organa wewnętrzne i przeciwdziałając skrzywieniom kręgosłupa.

Postawa jednonóż ustalona, ręce na biodra, skłon wstecz.

Postawa siedząc chwyt za krawędź ławki, skłony wstecz.

Siódma grupa. Chód i bieg; wywierają podwójny wpływ, wyrabiając wytrzymałość płuc i serca i ogólne zahartowanie ciała.

Pochód i bieg.

Pochód i bieg.

Ósma grupa. Ćwiczenia naprzemianstronne tułowia; równoczesna, lecz różna praca obu połów ciała przyczynia się do opanowania ciała i do jego harmonijnego rozwoju.

Zwieszenie podchwytem, wymyk przodem, siad bokiem, podnoszenie ramion w bok, odmyk wprzód.

Postawa bokiem jednonóż ustalona. Ręce na kark, skłony w bok. Waga wolna.

Dziewiąta grupa: Skoki (wolne i mieszane); wymagają długiego ćwiczenia, aby były należycie wykonane; mają wielkie zastosowanie w życiu.

Skok wolny ponad ławkę.
Przeskok odwrotny ponad skrzynkę.

Skok przez ławkę. Skok podmykiem (dwułata). Skok do podporu i przeskok zawrotny (dwułata).

Ćwiczenia końcowe działają uspokająco na płuca i serce przez głębokie, a równomierne oddechy.

Postawa zakroczna (a). Ramiona w górę, przenoszenie w bok, stawanie na palce i kucznięcia.
Postawa rozkroczna. Ręce na kark, zwroty tułowia.
Podnoszenie ramion przodem w górę ze zwrotem tułowia.

Wykrok (b). Ramiona w bok, skłon wstecz. przenoszenie ramion w górę.
Postawa zasadna. Podnoszenie ramion w bok, górę i opuszczanie bokiem, stawanie na palce i kucznięcia.
Postawa zasadna, ramiona w bok, zwrot, dłonie w górę, skłon głowy wstecz.

(C. d. n.).

Sprawy Związku sokolego.

50. posiedzenie d. 30. września. Obecni: prezes Fiszer i wydziałowi Biega, Czarnik, Janikowski, Osiadacz, Panek, Wallek, Wyrzykowski.

Przyjąwszy do wiadomości rezygnacyę dha Czarnika z przedstawicielstwa Związku w naczelnej Komendzie skautowej wybrano w jego miejsce dha Paneka.

Przyjęto do wiadomości sprawozdanie dha prezesa z udziału jego z d. Janikowskim w XV. Zjezdzie kraj. kraj. Związku ochotniczych straży pożarnych.

Przyjęto do wiadomości zamianowanie d. Waleryana Sikorskiego naczelnikiem gniazda Lwów II.

Przyjęto do wiadomości doniesienie Okręgu VI. o zlocie doraźnym w d. 28. września.

Zatwierdzono program zlotu doraźnego Okręgu I. w d. 19. października i pozwolono zaprosić do udziału gniazda Okręgu II.

Pismo oddziału konnego Sokoła krakowskiego z zaproszeniem na poświęcenie proporca w d. 5. października uchwalono przesłać d. Turskiemu, prezesowi Okręgu I. z prośbą o zastąpienie Związku.

Na poświęcenie sztandaru Sokoła w Chodaczkowie wielkim w d. 5. paźdz. wydelegowano d. Podlewskiego, prezesa Okręgu VI.

Sokołowi w Husiatynie pozwolono zaległe wkładki spłacić w ratach miesięcznych i rozesłać do gniazd związkowych zapisy dłużne na zebranie funduszów na pokrycie reszty kosztów budowy sokolni, przyczem wytknięto, że mając zbyt małe fundusze przedsięwziął budowę i Związkowi nie przedłożył planów, kosztorysu i projektu sfinansowania.

Sokołowi w H. odmówiono podjęcia się załatwienia sporu wynikłego między prezesem, a jednym z druhów.

Tabela statystyczna

polskich związkowych gimnastycznych Towarzystw sokolich w Austryi za rok 1912

zestawiona na podstawie sprawozdań i raportów.

Liczba porządkowa	Okręg i Gniazdo	Rok założenia	Liczba członków: ogólna	Liczba członków: umundurowanych	Liczba członków: ćwiczących się	Przeciętna liczba biorących udział w ćwiczeniach — członków: mężczyzn	członków: tygodniowo godzin	członków: kobiet	członków: tygodniowo godzin	uczniów: towarzystwa	uczniów: tygodniowo godzin	uczniów: innych	uczniów: tygodniowo godzin	uczenic: towarzystwa	uczenic: tygodniowo godzin	uczenic: innych	uczenic: tygodniowo godzin	Liczba członków Grona nauczycielskiego	L. obchodów narodowych	L. ćwiczeń publicznych	L. zebrań towarzyskich	Przychód koron	Rozchód koron	Fundusz budowy sokolni	Wartość nieruchomości	Wartość inwentarza	Długi hipoteczne, i inne	Czysty majątek Towarzystwa koron
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
	Okręg I.																											
1	Andrychów . .	1903	86	20	20	10	4	—	—	—	—	—	—	—	—	40	4	2	2	4	6	1766	653	9987	—	385	—	10620
2	Biała ⚑ . . .	1900	158	34	16	12	2	8	2	—	—	18	2	—	—	24	2	3	2	2	20	11710	4099	8300	—	6471	36	14825
3	Bielsko ○ . .	1903	84	30	47	16	2	6	2	—	—	—	—	—	—	—	—	3	5	6	3	1316	881	43	—	1427	561	1300
4	Bochnia △○⚑	1891	230	92	80	60	6	20	2	—	—	365	12	60	4	—	—	9	4	3	9	4484	4296	16709	5000	2881	160	7881
5	Bogumin dworzec	1907	37	13	26	35	4	2	4	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	10	3	278	262	558	—	191	230	519
6	Brzeszcze ○. .	1910	50	14	16	10	4	-	—	—	—	12	3	—	—	-	—	2	1	2	6	1159	907	—	—	771	—	771
7	Buczkowice ○.	1909	36	20	20	16	6	—	—	—	—	40	3	—	—	—	—	2	3	3	6	1588	120	1467	—	560	—	2027
8	Chocznia ○. .	1911	46	—	20	18	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	10	1085	917	—	—	412	—	666
9	Chrzanów △○⚑	1897	161	32	18	5	2	6	1	—	—	833	24	—	—	—	—	2	—	2	4	54370	53326	33104	25239	4410	41070	22727
10	Cieszyn Śl. A. ⚑ .	1891	87	24	18	18	2	—	—	14	2	4	2	—	—	—	—	—	2	8	9	2075	2075	7863	—	2000	—	11256
11	*Dąbrowa Śl. A. ○	1906	30	18	16	16	2	—	—	—	—	30	2	—	—	—	—	3	—	—	—	599	420	—	—	329	—	329
12	Dobczyce . . .	1903	26	—	—	Reaktywowane 6/VI 1913.																						
13	Dziedzice Śl. A. ○	1905	41	16	18	12	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	1	402	230	582	—	—	—	582
14	Frysztat Śl. A.	1903	40	10	25	7	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	3	—	4	642	612	—	—	650	—	650
15	Górna Sucha (Śl. A.) .	1911	30	4	14	14	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	168	12	—	—	—	—	156
16	Gruszów. Śl. A.	1911	45	12	20	20	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	3	20	962	739	—	—	823	513	310
17	Janowice ○ . .	1905	15	10	10	10	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	1	7	206	101	—	400	50	—	450
18	Jasienica (Śl. A.)	1912	45	—	29	33	6	12	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	7	81	21	—	—	—	—	59
19	Jaworzno △○⚑	1894	186	42	23	23	2	15	2	40	2	435	11	—	—	30	2	7	3	6	26	11615	9880	—	71735	—	41549	30186
20	Jordanów ○ . .	1896	96	37	30	20	3	10	2	—	—	30	2	—	—	—	—	—	3	—	5	3753	916	2580	—	600	—	3180
21	Kalwarya Zebrzyd. ○.	1899	96	15	28	28	2	6	2	—	—	38	2	—	—	—	—	2	4	32	13	16532	16075	310	28000	1600	13100	16957
22	Karwina Śl. A. ○	1904	82	47	34	12	6	—	—	—	—	15	6	—	—	—	—	4	3	23	23	2720	2524	1165	—	900	2828	4894
23	Kęty ⚑ . . .	1902	98	30	26	6	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	9	1366	1350	4770	—	3749	250	8269
24	Komorowice .	1909	50	8	12	6	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	4	1071	926	203	—	1265	205	1488
25	**Kraków △○⚑** .	1885	1347	265	399	330	15	36	3	405	11	762	28	80	3	664	28	19	4	6	16	44729	43124	3112	172750	20789	60600	142634
26	Krzeszowice .	1910	73	38	15	15	6	—	—	—	—	8	4	7	6	—	—	3	3	2	7	2102	1229	—	—	585	—	585
27	Łąki Śl. A. . .	1907	22	—	8	8	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	8	17	259	189	—	—	—	—	—
28	Maków △○ . .	1906	72	16	12	12	6	—	—	—	—	28	6	—	—	—	—	1	4	2	14	1948	1867	—	12000	400	5700	72[illegible]0
29	Michałkowice Śl. A. .	1903	31	9	16	8	4	—	—	5	2	22	4	—	—	—	—	—	5	15	13	1369	1239	—	—	1300	—	1430
30	Mszana dolna .	1904	50	15	12	12	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—	5	2176	2047	1001	1442	630	—	3073
31	Myślenice △○⚑	1894	94	20	16	12	2	15	2	—	—	245	15	—	—	—	—	2	3	4	9	5253	5189	—	25300	7274	13000	24074
32	Niem. Lut. Śl. A.	1906	12	6	—	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—		26	9	—	—	400	—	—
33	Niepołomice △○	1902	58	10	10	10	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	2	2	3163	3162	—	—	—	—	7652
34	Nowy Targ △○⚑	1893	90	28	26	19	6	7	3	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	2	2	6439	5591	—	83348	7748	73499	1755[illegible]
35	Orłowa Śl. A. .	1906	72	13	16	12	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	4	1	8	1107	1081	10	—	338	280	313
36	Oświęcim ○. .	1905	50	16	24	24	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	3	18903	673	16881	—	—	—	—
37	Pietwałd (Śl. A.)	1910	25	6	10	5	3	—	—	—	—	20	2	—	—	—	—	1	3	—	5	209	208	—	—	362	50	312
38	Podgórze △⚑○	1891	212	45	50	30	9	10	2	20	2	442	12	45	2	—	—	9	4	6	16	16275	15388	—	80000	8173	35972	52201
39	Polska Lutynia Śl. A.	1910	23	4	16	17	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	3	8	271	224	—	—	386	385	49
40	„ Ostrawa Śl. A. ○	1909	50	10	15	15	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	2	7	2236	2351	—	—	33[illegible]	180	—
41	Siersza Wodna ⚑○	1905	100	30	30	30	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	3	6	23	1273	1069	2599	—	2515	—	7483
42	Skawina △○ .	1896	70	21	38	38	6	—	—	—	—	100	6	—	—	100	6	1	3	—	11	5238	4887	—	30000	1915	10894	21375
43	Skrzeczoń Śl. A.	1910	25	8	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	10	1	458	363	—	120	173	12	459
44	Sucha ○⚑ .	1905	108	39	26	16	8	8	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	2	5	8543	2358	6185	—	—	—	6185
45	Szczakowa ○ .	1910	100	30	30	30	3	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	4	4	8	31	1793	699	1292	—	1360	74	3439
46	Trzebinia ○ .	1906	70	17	4	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	—	8	3000	2445	351	5313	1176	1987	4769
47	Trzyniec (Śl. A.) ○ .	1908	56	10	35	18	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	20	1561	1551	—	300	—	150	230
48	Uście Solne . .	1911	42	4	12	10	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	6	552	212	—	—	87	—	310
49	Wadowice △○⚑	1887	221	36	15	10	3	12	2	44	4	640	22	21	—	12	2	5	4	6	9	15269	14626	—	85589	7017	42862	49765
50	Wiedeń ⚑ . .	1902	51	2	43	13	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	1	1096	669	22	—	118	119	425
51	Wieliczka ⚑ .	1892	213	31	53	20	4	—	—	36	2	268	9	20	2	—	—	4	2	4	5	6462	6146	18561	—	1566	—	20444
52	Zakopane ⚑○△	1900	120	30	—	8	4	—	—	48	8	36	6	—	—	—	—	—	5	—	15	5300	4743	—	39184	9131	27513	20801
53	*Zator	1905	61	18	6	6	2	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	2	6	1923	408	1514	—	390	—	120[illegible]
54	Żywiec △○⚑ .	1893	318	63	52	21	3	—		22	2	2[illegible]	2	—	—	27	2	3	4	6	23	7680	7445	—	6022[illegible]	3378	31207	32386
	Razem . .		4311	1368	1568	1172	212	178	36	634	35	4413	187	233	19	897	46	131	143	187	49[illegible]	286361	182454	139169	725940	107010	404986	546383
	Okręg II.																											
1	Brzesko △○⚑	1893	158	30	16	16	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	28	7	5087	4433	—	31493	2329	11331	23789
2	Ciężkowice ⚑	1910	50	26	8	8	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	—	12	2517	2500	—	20000	—	15000	5000
3	Dąbrowa ⚑○ .	1893	100	26	23	23	3	6	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	3	6	22916	22693	—	100	—	—	22793
4	*Grybów . . .	1895	111	35	10	10	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	20474	2146	20469	7000	520	6600	21389
5	Krynica ○ . .	1907	25	14	8	8	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	8	3	771	472	3498	—	480	—	3797

Liczba porządkowa	Okręg i Gniazdo	Rok założenia	Liczba członków: ogólna	Liczba członków: umundurowanych	Liczba członków: ćwiczących się	Przeciętna liczba biorących udział w ćwiczeniach — członków: mężczyzn	tygodniowo godzin	kobiet	tygodniowo godzin	uczniów: towarzystwa	tygodniowo godzin	innych	tygodniowo godzin	uczenic: towarzystwa	tygodniowo godzin	innych	tygodniowo godzin	Liczba członków Grona nauczycielskiego	L. obchodów narodowych	L. ćwicz. publicznych	L. zebrań towarzyskich	Przychód koron	Rozchód koron	Fundusz budowy sokolni	Wartość nieruchomości	Wartość inwentarza	Długi hipoteczne	Czysty majątek Towarzystwa koron
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
6	Limanowa △ ○	1894	90	25	8	8	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	9	3947	3820	1000	27000	500	5235	23265
7	Mielec ⊫ . . .	1894	194	71	36	15	3	10	2	20	1	—	—	—	—	—	—	4	4	4	10	21462	21225	18528	—	3517	1140	21905
8	*Muszyna . .	1899	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	*Niecieczа . .	1904	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Nowy Sącz △ ○ ⊫	1887	349	74	26	16	3	7	2	—	—	300	32	22	2	290	10	6	2	9	10	23307	22070	—	35115	5679	22545	26253
11	*Pilzno △ ⊫ .	1894	110	28	8	8	2	—	—	—	—	30	2	—	—	32	2	1	5	7	11	3824	3460	—	32100	1854	21360	12594
12	Radłów . . .	1906	50	16	8	8	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	—	19	804	801	—	152	—	—	152
13	Radomyśl w. ○ ⊫	1910	62	45	10	10	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	—	9	5168	5031	5027	200	530	—	5757
14	Stary Sącz △ ○	1893	168	26	23	23	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	2	16	6969	6181	—	54880	6297	39392	23221
15	**Tarnów** △ ○ ⊫ .	1883	330	65	50	38	3	12	3	20	2	730	24	—	—	180	5	10	4	4	9	15643	15634	—	59210	3271	46802	15967
16	„ Strusina ○	1910	150	38	12	6	2	10	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	—	11	17916	16060	—	20000	250	11500	21856
17	Tuchów △ ○ .	1898	80	40	30	16	4	—	—	14	4	—	—	—	—	—	—	3	4	3	18	19264	18749	—	80000	3000	50800	32200
18	Wojnicz △ ○ ⊫	1894	46	25	14	14	4	—	—	90	2	—	—	—	—	—	—	1	4	12	5	1996	1896	—	15000	600	6790	7610
19	Zakliczyn ⊫ .	1904	50	22	8	8	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	6	10	3988	1340	2600	—	1011	—	3659
20	Żabno . . .	1910	32	12	10	10	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	6	564	387	—	—	820	—	986
	Razem . .		4155	618	308	235	57	45	11	144	9	1060	58	22	2	502	17	38	60	89	173	176617	148898	51122	382250	30658	238195	272193
	Okręg III.																											
1	*Baranów △ ○ .	1909	51	14	16	16	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	1	7	16239	16169	1800	23000	673	14000	11443
2	Dębica ○ . .	1894	100	20	20	12	2	—	—	10	2	—	—	6	2	—	—	3	4	—	7	30985	29767	—	—	—	27457	—
3	Dębowiec . .	1912	50	—	20	20	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	—	1	220	71	—	—	—	—	149
4	Dukla △ . . .	1903	41	14	12	12	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2101	1907	—	12000	—	7000	5000
5	Głogów △ ○ ⊫	1903	55	28	14	8	2	—	—	—	—	40	2	—	—	—	—	2	4	7	20	2362	2332	8745	12000	1000	12000	9745
6	Gorlice △ ○ ⊫ .	1892	215	53	61	28	5	—	—	71	4	595	26	40	2	198	14	2	2	1	15	13630	12863	—	93315	7031	54308	46038
7	Jasło △ ⊫ . .	1887	183	39	20	20	3	7	2	12	2	—	—	12	2	—	—	3	4	—	8	9242	8525	—	55350	3500	19621	39228
8	*Kamień . . .	1909	12	10	3	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	15	343	25	—	343	1000	61	1404
9	Kolbuszowa △ ○ .	1903	123	41	20	9	3	11	2	16	3	—	—	—	—	—	—	1	4	4	11	5671	5666	—	30260	8494	10056	28698
10	Krosno △ ○ ⊫ .	1892	169	35	12	12	3	—	—	1	2	2	12	—	—	—	—	10	4	4	7	13226	13223	—	56412	6171	37209	25373
11	Leżajsk ○ . .	1903	95	20	12	8	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—	5	1320	353	11000	14000	80	—	25080
12	Łańcut △ ○ ⊫ .	1891	206	75	74	8	5	—	—	36	2	557	12	18	2	44	2	1	4	3	12	6953	6462	—	29300	1750	26779	4898
13	*Machów △ ○ .	1908	82	32	24	16	3	—	—	12	2	—	—	—	—	—	—	1	4	—	10	623	580	—	2950	150	1600	1500
14	*Majdan kolbuszowski	1907	52	12	12	12	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	6	737	400	—	—	402	—	335
15	*Mrowla ⊫ . .	1909	20	20	8	8	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	5	40	39	—	—	200	34	166
16	Nisko △ . . .	1903	143	31	23	23	2	—	—	—	—	40	2	—	—	—	—	3	3	6	13	6642	6379	—	20000	4000	14149	38149
17	*Odrzykoń . .	1910	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Przeworsk △ ○ ⊫	1893	145	36	22	22	4	12	1	—	—	320	14	—		—	—	1	4	17	15	3591	3166	—	61000	2215	29289	33926
19	Ropczyce ⊫ ○ .	1894	70	29	10	10	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	1	10	1338	1032	3109	8000	489	2900	14498
20	Rozwadów . .	1906	75	35	20	20	14	—	—	—	—	150	21	—	—	—	—	1	2	—	5	2197	1274	1000	—	1010	—	2933
21	Rudnik nad Sanem .	1910	57	—	33	18	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	1	11	2105	811	—	—	211	—	1795
22	**Rzeszów** △ ○ ⊫ .	1886	378	70	40	25	3	15	3	35	2	975	27	—	—	124	12	—	4	6	13	17960	17492	—	59853	3783	41763	13142
23	Sędziszów ○ . .	1907	30	13	14	7	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	4	15	1660	654	—	—	420	—	420
24	*Sokołów ○ . .	1909	110	45	8	8	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	2	11	6139	6139	31	7097	3285	2808	7605
25	Strzyżów △ ○ .	1899	82	45	16	16	2	—	—	12	2	272	8	—	—	—	—	—	2	2	2	19338	16330	—	119374	5800	75360	49814
26	Tarnobrzeg ○ ⊫	1892	150	45	27	27	6	6	2	—	—	387	17	—	—	—	—	8	2	4	21	32001	31691	1213	43140	2610	12056	34907
27	Trzciana . .	1909	16	16	10	10	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	7	86	20	—	—	—	—	66
28	*Tyczyn . . .	1894	51	14	12	12	2	—	—	—	—	300	6	—	—	—	—	1	2	—	4	1359	352	647	—	165	—	812
29	Ulanów . . .	1910	40	24	12	12	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	12	7	2814	1659	—	2000	350	—	3505
30	Żmigród . . .	1912	40	12	12	12	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	2	240	156	105	—	—	—	105
	Razem . .		2841	828	587	414	96	51	10	205	21	3638	147	76	8	366	28	52	84	75	265	201182	185537	27650	609394	54789	388450	400735
	Okręg IV.																											
1	*Brzozów △ ○ ⊫	1892	187	20	15	15	2	18	1	—	—	647	18	—	—	—	—	1	3	—	9	5842	5511	—	120000	7200	72794	55623
2	Chyrów ○ . .	1904	40	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	9873	9849	—	20000	300	4500	15500
3	Cieszanów △ .	1899	88	44	44	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—	1	3514	1995	34604	—	—	14259	20345
4	Dobromil △ . .	1899	127	—	12	12	—	—	—	—	—	40	2	—	—	—	—	1	3	4	6	6728	5931	—	54931	4503	23307	38535
5	Dubiecko △ ○ .	1908	46	21	26	26	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—	10	2854	1580	—	—	250	—	1600
6	Dynów △ ○ . .	1905	60	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	7	3336	3131	—	24393	3480	21219	8345
7	Jarosław △ ⊫ ○	1889	307	42	12	13	3	12	2	60	2	—	—	—	—	178	9	8	4	7	15	18038	18015	—	153000	5000	100054	75000
8	Krakowiec . .	1911	60	16	10	10	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	1804	404	—	—	30	—	1430
9	Lisko ○ . . .	1898	110	36	28	28	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	8	17518	2485	13266	20000	1500	—	34766
10	Lubaczów ○ . .	1903	102	36	24	18	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	23	20595	20467	6000	28000	1700	18980	16720
11	Mościska △ .	1894	102	32	20	16	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	—	12	14228	13088	—	9600	900	9841	3098
12	Niżankowice Γ	1909	56	16	10	6	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	1	12	4081	981	2000	—	650	—	2650
13	Nowe miasto	1911	38	12	10	10	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	9	7	384	264	—	—	235	—	354

Liczba porządkowa	Okręg i Gniazdo	Rok założenia	Liczba członków			Przeciętna liczba biorących udział w ćwiczeniach												Liczba członków Grona nauczycielskiego	L. obchodów narodowych	L. ćwicz. publicznych	L. zebrań towarzyskich	Przychód koron	Rozchód koron	Fundusz budowy sokolni	Wartość nieruchomości	Wartość inwentarza	Długi hipoteczne, i inne	Czysty majątek Towarzystwa koron
						członków				uczniów				uczenic														
			ogólna	umundurowanych	ćwiczących się	mężczyzn	tygodniowo godzin	kobiet	tygodniowo godzin	towarzystwa	tygodniowo godzin	innych	tygodniowo godzin	towarzystwa	tygodniowo godzin	innych	tygodniowo godzin											
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
14	Pisarowce |≡ .	1908	40	1	—	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	4	1	293	200	—	—	493
15	Pnikut △ . .	1906	45	20	20	20	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	9	276	275	631	3000	—	1000	2631
16	Pruchnik . . .	1910	92	35	24	24	4	—	—	18	2	—	—	—	—	—	—	1	4	—	6	2745	152	—	—	—	—	2592
17	**Przemyśl** △ ○ |≡	1885	526	129	94	24	3	12	2	36	2	420	10	18	2	—	—	5	4	3	11	23688	23610	—	162084	28795	151966	38913
18	Radymno △ ○ .	1892	50	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	3093	2991	—	25000	3362	22000	6362
19	*Rymanów |≡ .	1907	51	26	12	6	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	2	4	1079	1079	3384	200	2552	161	5975
20	**Sądowa Wisznia** . .	1898	68	18	12	8	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	—	2	2008	1967	5504	—	260	—	5764
21	Sambor △ ○ |≡.	1891	266	65	30	20	3	10	2	35	6	—	—	50	4	195	12	4	1	15	8	24728	21166	—	98000	8200	91807	14392
22	Sanok △ ○ |≡ .	1889	276	115	78	32	3	—	—	24	2	760	22	36	2	—	—	4	2	7	13	9942	9888	—	37939	8120	10609	46059
23	Sieniawa |≡. .	1902	100	22	40	40	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	5	6598	6562	—	5700	440	—	6176
24	Stary Sambor △○	1902	70	16	18	16	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	—	7	2815	2315	—	25000	400	16000	11400
25	*Tarnawa |≡ . .	1908	55	24	20	20	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	5	420	60	—	10	—	—	10
26	**Turka n. Stryjem** △ ○	1907	105	35	20	20	3	—	—	—	—	60	6	—	—	—	—	1	3	2	13	8463	8434	—	118000	2459	71848	48610
27	Ustrzyki dolne |≡	1906	67	27	18	18	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	—	—	2321	842	—	—	2195	—	2196
28	Zagórz △ . . .	1894	86	35	14	8	3	—	—	28	3	—	—	15	3	—	—	1	3	9	13	2649	2527	—	24000	6202	3783	27655
	Razem . .		3220	1189	611	450	62	52	7	201	17	1927	58	119	11	373	21	42	78	64	208	188119	165570	65682	929057	88733	634128	493194
	Okręg V.																											
1	Bełz ○	1905	128	32	15	15	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	1	6	20090	20090	—	34847	1431	15383	51661
2	Bełzec △ ○ . .	1908	52	10	16	9	6	7	2	—	—	30	1	—	—	—	—	—	2	—	4	4965	4830	—	10000	2200	3800	8400
3	Bóbrka ○ △ .	1886	130	35	20	10	3	10	3	—	—	350	16	—	—	—	—	—	3	2	7	14573	13660	—	70000	585	32750	38747
4	Bolechów △ ○ .	1906	99	11	12	12	2	—	—	—	—	172	14	—	—	—	—	1	4	2	3	5059	4594	294	17000	1284	18312	266
5	Borysław △ ○ |≡	1897	246	72	38	38	3	—	—	16	3	—	—	—	—	—	—	4	6	1	7	6145	5560	—	35000	3000	—	38000
6	Brody ○ |≡ △ .	1891	286	59	28	20	3	5	3	30	1	—	—	14	2	—	—	2	3	—	3	108130	106717	—	150000	8000	90000	68000
7	Bursztyn ○ . .	1908	55	27	14	7	3	—	—	21	2	—	—	—	—	—	—	4	4	—	—	8008	1665	6343	4000	390	2319	13053
8	Busk △ ○ |≡ .	1904	135	32	26	26	2	—		10	2	20	1	18	2	20	1	5	4	6	12	12047	6377	3826	33262	7425	22926	22217
9	Chodorów |≡ △ ○	1894	121	49	40	20	4	10	3	—	—	35	3	—	—	—	—	5	4	2	15	58754	58252	—	100000	5000	70000	35000
10	Dawidów ○ .	1911	58	20	25	25	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	4	2	12	285	275	200	—	470	—	670
11	Drohobycz △ ○ |≡	1890	394	84	26	26	3	—	—	103	10	300	12	81	9	—		14	4	12	19	22407	21863	—	80000	6200	89063	—
12	Dublany |≡ ○ .	1906	86	14	24	12	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	3	—	4	569	376	—	—	41	—	438
13	Gliniany . . .	1904	56	16	12	9	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	—	2	906	252	—	—	1123	132	990
14	**Gródek Jag.** △ |≡ .	1893	175	41	24	20	3	6	2	16	3	420	19	—	—	—	—	4	3	1	11	6169	4240	—	50000	3900	8900	45000
15	Janów △ . . .	1903	104	30	15	15	2	—	—	—	—	80	2	—	—	—	—	1	4	1	3	3941	3941	—	21000	2854	7854	15999
16	Jaworów △ ○ |≡.	1890	147	38	14	14	2	—	—	—	—	220	14	—	—	—	—	3	2	3	12	9762	7637	—	36234	7932	26285	17880
17	Kamionka ○ —.	1894	103	21	—	—	—	15	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	12042	1435	10606	3500	2640	—	16746
18	Kleparów △ | .	1907	53	39	9	9	3	—	—	23	4	—	—	—	—	—	—	—	7	1	3	18250	18186	--	38000	3300	25000	13000
19	Komarno |≡ ○ .	1906	109	37	27	12	2	—	—	28	—	—	—	—	—	—	—	3	4	1	9	3831	3794	9400	—	710	—	14831
20	*Krasne . . .	1911	42	12	16	16	2	—	—	—	—	—	—	4	3	16	3	2	2	4	11	214	164	—	—	—	—	—
21	Lewandówka .	1912	34	14	12	7	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	—	8	326	301	—	—	—	—	—
22	**Lwów-Mac.** △ ○ |≡	1867	1840	592	489	527	18	130	5	440	16	294	18	165	9	127	9	38	4	22	18	110295	108180		311482	18165	352492	1968
23	„ **II.** △ |≡ .	1903	509	120	48	15	3	30	3	—	—	—	—	—	—	—	—	10	4	3	30	32225	31853	—	290000	12088	293453	11493
24	„ **III.** ○ |≡ . .	1903	278	120	90	17	3	11	2	18	3	—	—	—	—	—	—	10	4	10	25	21326	2438	18908	—	729	—	19637
25	„ **IV.** |≡ ○ .	1905	580	170	102	102	6	16	2	31	3	150	5	14	3	—		17	4	10	17	22365	19179	41178	—	5000	—	46178
26	***Łopatyn** △ .	1906	68	8	10	10	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	2	8	8359	7916	444	10000	50	5000	5494
27	Mikołajów-Droh.	1906	73	30	20	20	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	2	1	3924	3464	—	2833	473	251	3558
28	*Milatyn nowy .	1908	43	—	7	6	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	872	298	—	—	—	—	573
29	Mosty wielkie .	1909	48	18	15	12	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	1	27	3000	2805	2435	—	809	—	3484
30	Niemirów . .	1909	36	14	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	2	1	741	652	1114	—	—	—	—
31	Olesko |≡ . .	1903	42	30	12	5	2	—	—	—	—	12	4	—	—	10	4	1	3	6	6	2581	1045	—	—	2600	600	3590
32	**Przemyślany** ○ △ |≡	1904	254	84	57	50	3	7	1	—	—	170	7	—	—	—	—	6	4	—	9	56068	54711	—	77717	5478	61605	23194
33	Radziechów |≡	1896	99	28	12	8	2	—	—	—	—	26	2	—	—	—	—	1	3	—	20	2777	2645	—	62550	4685	1222	66018
34	Rawa ○ |≡ . .	1902	116	40	16	16	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	16	8	10799	10636	17385	10000	3475	592	30413
35	Rohatyn △ ○ |≡	1892	107	62	52	52	4	—	—	—	—	90	3	—	—	78	2	3	4	2	19	4453	3952	—	—	—	12668	—
36	Rudki △ ○ |≡ .	1897	106	34	60	60	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	—	3	6957	4233	—	15000	2005	13096	6880
37	Skole ○ △ . .	1905	160	32	47	12	6	8	6	—	—	240	2	—	—	200	2	2	2	2	9	9115	8628	—	120000	2800	70000	61800
38	Sokal △ |≡ . .	1891	250	62	46	221	5	29	—	—	—	620	25	30	1	—	—	—	3	—	3	8018	10669	—	81825	4403	32615	56937
39	Stryj △ ○ |≡ . .	1888	451	100	45	18	3	8	2	—	—	79	7	—	—	54	4	4	4	4	23	31588	29360	573	180000	13500	130150	63923
40	*Uhnów △ |≡ .	1907	87	—	12	12	2	—	—	—	—	—	—	—	—	18	2	2	2	6	8	1453	1013	—	3600	1480	—	5080
41	Winniki ○ |≡ △	1904	100	47	28	13	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	4	6	12	47733	44268	—	—	2531	47505	50036
42	Żółkiew △ ○ |≡	1892	241	53	19	5	3	14	2	17	2	216	12	—	—	—	—	6	1	6	12	9583	9481	3614	20000	5770	18077	12554
43	Żydaczów △ ○	1907	99	37	16	13	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	12	19	5768	5640	—	71400	6506	40141	38583
	Razem . .		8110	2374	1531	1516	143	306	38	753	49	3524	167	326	29	513	27	179	143	152	429	715573	597170	116350	1939250	151026	1492191	912286
	Okręg VI.																											
1	Baworów . . .	1909	30	12	12	12	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	—	5	115	—	—	—	—	—	—
2	Borszczów △ |≡	1895	126	36	14	14	3	—	—	—	—	260	16	—	—	—	—	2	4	3	2	6532	6441	—	18200	3100	12301	5750
3	Brzeżany △ ○ |≡	1892	280	80	130	52	2	16	2	15	2	66	35	17	2	35	6	7	4	1	19	18033	13914	—	100000	10068	58400	55786

Liczba porządkowa	Okręg i Gniazdo	Rok założenia	Liczba członków: ogólna	Liczba członków: umundurowanych	Liczba członków: ćwiczących się	Przeciętna liczba biorących udział w ćwiczeniach — członków: mężczyzn	tygodniowo godzin	kobiet	tygodniowo godzin	uczniów: towarzystwa	tygodniowo godzin	innych	tygodniowo godzin	uczenic: towarzystwa	tygodniowo godzin	innych	tygodniowo godzin	Liczba członków Grona nauczycielskiego	L. obchodów narodowych	L. ćwiczeń publicznych	L. zebrań towarzyskich	Przychód koron	Rozchód koron	Fundusz budowy sokolni	Wartość nieruchomości	Wartość inwentarza	Długi hipoteczne	Czysty majątek Towarzystwa koron
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
4	Budzanów . .	1897	58	4	14	14	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—	1	630	—	—	2400	2	—	3032
5	Chorostków △ .	1908	75	20	10	10	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	4	10	6764	4328	—	85000	3329	44293	47205
6	Czortków ○ ⊫ △	1892	204	34	6	8	2	—	—	—	—	400	26	—	—	—	—	2	4	2	9	10012	9654	—	65050	1890	71000	—
7	Husiatyn . .	1904	146	38	16	10	2	—	—	—	—	66	4	—	—	—		5	2	3	9	7529	7443	—	76000	7250	48121	35129
8	Jagielnica . .	1909	47	—	—	47	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	1553	1557	—	6000	200	1675	4324
9	*Kopyczyńce △○	1895	81	27	15	7	3	-	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	1	1	10971	10714	—	52196	2011	42102	12105
10	Kozowa . . .	1910	62	14	12	12	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	4	761	712	—	—	72	—	604
11	Mielnica △ ○ .	1906	32	12	6	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	4	7	19253	19132	—	40000	700	30000	10700
12	Mikulińce . .	1909	52	21	16	16	3	—	—	—	—	16	3	—	—	—	—	—	3	1	1	3417	1196	1726	1400	1362	400	4583
13	Podhajce △ ○ .	1898	90	22	22	22	3	—	—	—	—	32	4	—	—	—		3	4	—	7	3341	3281	6169	5524	1149	—	12543
14	Podwołoczyska △○⊫	1902	120	26	12	12	3	—	—	—	—	20	2	—	—	—	—	2	3	3	8	3474	3546	—	45536	5010	14991	36994
15	Skałat △ ○ .	1903	148	52	24	24	2	—	—	—	—	250	5	—	—	92	3	2	4	6	11	8345	6816	—	100000	4483	63143	43876
16	Strusów . . .	1908	22	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	3	69	56	380	—	100	58	48[illegible]
17	Tarnopol △ ⊫ ○	1885	345	112	50	50	3	—		164	5	428	17	32	5	313	8	14	4	4	13	28316	26582	—	89342	9493	63777	36793
18	Trembowla △ ○	1892	86	32	18	16	3	—	—	—	—	240	14	—	—	40	2	2	4	2	4	6740	5217	—	30000	2100	24941	11392
19	Zagrobela .	1909	42	18	8	8	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	5972	5958	—	6000	—	4600	1400
20	Założce △ ○ ⊫	1892	107	28	24	18	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	6	4	3342	3184	—	16570	460	1740	15289
21	Zbaraż . . .	1893	100	35	18	12	3	—	—	—		62	3	—	—	59	4	3	4	8	10	16898	15160	—	81200	8988	63534	27654
22	*Zborów △ ○ .	1904	73	15	6	6	3	—	—	18	3	—	—	16	3	—	—	—	—	2	1	11279	11134	—	24000	1400	12000	13400
23	Złoczów △ ○ ⊫	1892	278	76	70	22	3	—	—	48	6	380	16	—	—	110	4	4	6	24	26	19435	19129	—	120000	5000	99303	25697
	Razem . .		1707	732	503	395	63	16	2	245	16	2220	145	65	10	649	27	53	69	75	165	192771	175134	8275	964418	68167	656379	404736
	Okręg VII.																											
1	Bednarówka .	1910	36	4	8	30	2	6	2	—	—	—	—	—	-	—	—	1	—	—	36	265	9	169	25	8	—	—
2	Bohorodczany △ ○ .	1907	76	15	12	12	2	—	—	—	—	18	2	—	—	14	2	2	4	1	27	4011	3952	—	12000	1500	3587	9918
3	Bołszowce △ ○ .	1905	42	23	42	22	3	20	3	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	12	32	40474	40474	37374	65000	600	40000	25600
4	Buczacz △ ○ .	1894	223	22	45	17	3	10	2	22	2	—	—	—	—	—	—	6	4	2	10	8169	8076	—	80000	2608	52851	28061
5	Czerniowce ⊫ ○	1892	251	34	20	9	2	-	—	—	—	16	2	—	—	—	—	4	3	6	9	3010	2973	10558	2000	3000	13000	15048
6	Delatyn ○ . .	1904	118	32	—	—	—	-	—	—	—	—	—	—	—		—	—	2	—	3	12270	826	7800	2600	1400	—	9849
7	Delejów . . .	1904	35	2	16	12	2	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	1	1	—	—	85	13	69	—	—	—	69
8	Dolina △ ○ . .	1895	128	26	20	16	3	—	—	—	—	36	1	—	-	15	1	5	3	—	8	5104	4991	—	21975	4410	15153	11231
9	Gwoździec △ ○	1903	60	14	8	6	1	—	—	—	—	16	1	—	—	12	1	2	4	[illegible]	15	2895	2372	—	—	14362	3974	10918
10	Halicz △ ○ ⊫ .	1903	85	38	20	10	2	—	—	—	—	—	—	-	—	—	—	—	4	—	11	3506	3249	—	9170	2298	824	10644
11	Hołosków . .	1905	50	8	15	15	2	7	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	2	5	1000	4	1000	2000	400	—	3400
12	Horodenka △○⊫	1897	160	30	23	12	3	—	—	—	—	539	16	—	—	—	—	—	3	2	12	6544	6435	—	57310	4531	28589	33252
13	Jezupol △ . .	1910	30	25	7	10	--	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—	20	644	565	—	10000	200	2000	8200
14	Kaczyka . .	1906	37	1	16	16	6	—	—	—	—	6	6	—	—	—	—	—	—	1	2	749	245	—	433	255	35	723
15	Kałusz △ . . .	1894	151	32	20	20	9	—	—	—	—	160	13	—	—	9	2	4	3	—	8	8637	7438	—	78902	4935	52979	32057
16	Knihinin Górka △ .	1910	200	30	—	6	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	21	32518	32518	—	25000	1900	23218	4 04
17	„ Kolonia △ ○	1910	203	25	10	10	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	5	38	4503	3855	—	10000	129	7700	2300
18	Kołomyja △ ○ ⊫	1885	400	79	55	32	3	—	—	100	6	60	2	17	6	252	16	10	4	4	12	49442	49288	—	60300	8967	94237	—
19	Kosów △ ○ . .	1893	110	31	28	16	2	--	—	12	2	—	—	—	—	—	—	7	3	2	13	6517	5508	—	8600	2436	5457	5578
20	Kuty △ ○ . .	1903	67	20	20	20	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	—	8	2404	890	—	5500	300	4300	1500
21	*Meducha . .	1904	40	16	20	40	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	60	60	—	—	—	—	—
22	Monasterzyska ○	1893	136	25	31	20	2	11	1	—	—	20	2	—	—	20	2	3	3	15	20	2813	1856	6927	4238	1366	—	14704
23	Nadwórna ○ .	1894	77	20	16	13	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	1	3	1945	1942	404	16800	2127	2450	16477
24	Obertyn ○ ⊫ .	1903	52	17	14	8	2	—	—	—	-	120	4	—	—	—	—	2	4	—	6	3255	2692	616	10000	550	6250	4843
25	Ottynia △ . .	1903	48	13	15	12	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	24	10	1951	1909	—	10700	525	2915	8587
26	Peczeniżyn △ .	1903	56	24	19	15	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	2	—	10	2917	2844	—	22700	3300	14366	11634
27	Potok złoty . .	1908	70	20	20	12	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	12	10	2002	825	—	—	693	—	1868
28	Rożniatów ○ .	1906	52	17	6	4	1	—	—	—	—	16	2	—	—	28	1	5	3	3	9	1784	1670	7100	400	300	1000	6100
29	Sadagóra . . .	1906	20	15	15	15	2	—	-	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	—	3	—	—	—	—	—	—	—
30	Śniatyn △ ○ ⊫ .	1892	160	40	40	35	2	—	—	—	—	30	2	—	—	15	2	4	4	—	7	9124	8687	—	23317	2060	10722	12639
31	*Sołotwina . .	1909	100	8	12	12	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	360	279	—	—	—	—	—
32	Stanisławów △ ⊫ ○	1884	443	—	49	17	3	—	—	102	6	2008	68	135	6	—	—	12	2	—	6	35566	32512	—	78000	4000	74857	8780
33	„ Belweder △	1910	224	36	22	22	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4	—	19	8581	8525	—	12000	2900	3020	9415
34	*Tarnowica polna	1909	35	1	12	10	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	45	15	—	—	—	—	—
35	Tłumacz ○ △ .	1898	167	45	47	14	2	11	2	14	2	183	12	—	—	—	—	3	4	1	7	17663	17217	—	200000	1980	95000	106980
36	Tyśmienica .	1909	108	30	22	22	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—	7	7444	1507	5937	—	—	—	—
37	Waszkowce* .	1910	18	10	5	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	196	40	—	—	40	—	196
38	Wołosów . .	1906	27	1	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	478	4	—	—	—	—	474
39	*Wyżnica . .	1903	18	13	14	8	2	6	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	5	281	125	—	160	150	—	310
40	Zabłotów △ ○ .	1903	85	25	12	12	2	—	—	—	—	20	2	—	—	—	—	1	4	3	19	23953	23174	—	43692	2500	24700	21492
41	Zaleszczyki △ ○	1894	112	24	20	12	2	—	—	43	2	571	26	—	—	91	4	3	1	1	8	6675	5887	—	35941	2491	37460	10986
	Razem . .		4510	893	706	599	100	71	13	293	20	3850	162	152	12	184	32	104	110	99	442	319808	285453	77954	908763	79221	590644	447822

Zestawienie końcowe.

Liczba bieżąca	Okręg	Liczba członków: ogólna	Liczba członków: umundurowanych	Liczba członków: ćwiczących się	Przeciętna liczba biorących udział w ćwiczeniach — członków: mężczyzn	tygodniowo godzin	kobiet	tygodniowo godzin	uczniów: towarzystwa	tygodniowo godzin	innych	tygodniowo godzin	uczenic: tnwarzystwa	tygodniowo godzin	innych	tygodniowo godzin	Liczba członków Grona nauczycielskiego	L. obchodów narodowych	L. ćwicz. publicznych	L. zebrań towarzyskich	Przychód (w koronach)	Rozchód (w koronach)	Fundusz budowy sokolni (w koronach)	Wartość nieruchomości (w koronach)	Wartość inwentarza (w koronach)	Długi hipoteczne, i inne (w koronach)	Czysty majątek Towarzystwa (w koronach)
1	Okręg I. .	4311	1368	1568	1172	212	178	36	634	35	4413	187	233	19	897	46	131	143	187	492	286361	182454	139169	725940	107010	404986	546383
2	Okręg II. .	4155	618	308	235	57	45	11	144	9	1060	58	22	2	502	17	38	60	89	173	176617	148898	51122	382250	30658	238195	272193
3	Okręg III.	2841	828	587	414	96	51	10	205	21	3638	147	76	8	366	28	52	84	75	265	201182	185537	27650	609394	54789	388450	400735
4	Okręg IV.	3220	1189	611	450	62	52	7	201	17	1927	58	119	11	373	21	42	78	64	208	188119	165570	65682	929057	88733	634128	493194
5	Okręg V. .	8110	2374	1531	1516	143	306	38	753	49	3524	167	326	29	513	27	179	143	152	429	715573	597170	116350	1 939250	151026	1 492 191	912286
6	Okręg VI.	1707	732	503	395	63	16	2	245	16	2220	145	65	10	649	27	53	69	75	165	192771	175134	8275	964418	68167	656379	404736
7	Okręg VII.	4510	893	706	599	108	71	13	293	20	3850	162	152	12	184	32	104	110	99	442	319808	285453	77954	908763	79221	590644	447822
	Razem . .	28854	8002	5814	4781	741	719	117	2475	167	20632	924	993	91	3484	198	599	687	741	2174	2 080 431	1 740 216	486202	6 459 072	579604	4 404 973	3 477 349
	W porównaniu z rokiem 1911:	29014	7158	5156	3510	634	789	152	1993	154	22115	956	1050	98	3387	200	565	613	677	2267	1 941 393	1 619 988	477300	6 190 274	566630	3 941 207	3 293 668
	więcej:	—	844	658	1271	107	—	—	482	13	—	—	—	—	97	—	34	74	64	—	139038	120288	8902	268798	12974	463766	183681
	mniej:	160	—	—	—	—	70	35	—	—	1483	32	57	7	—	2	—	—	—	93	—	—	—	—	—	—	—

Ogółem gniazd było w r. 1912: 241 (więcej o 3 gniazda)
△ 107 (więcej o 1)
⊙ 136 („ „ 11)
⊫ 86 („ „ 1)

Objaśnienia znaków:
△ = budynek własny sokoła,
○ = boisko lub miejsce pod budynek,
⊫ = sztandar,
* = nie nadesłano raportu,
Śl. A. = Śląsk austryacki.

51. posiedzenie d. 7. października. Obecni: prezes Fiszer i wydziałowi: Biega, Czarnik, Godlewski, Janikowski, Osiadacz, Panek, Wallek, Wyrzykowski.

Po przemówieniu prezesa oddano przez powstanie hołd pamięci zmarłego, wielce zasłużonego druha, Edmunda Cenara i uchwalono złożyć na fundusz im. Krówczyńskiego 50 koron. Uchwalono przy tej sposobności, że delegacye Związku, Okręgów i gniazd zamiejscowych mają postępować za trumną a nie w plutonach gniazd miejscowych, które pójdą przed trumną.

Przeprowadzono długą dyskusyę nad propozycyą wprowadzenia do stroju polowego płaszcza, dającego się użyć i w zimie i w lecie, tudzież czapki na porę zimową. Ostatecznie zgodzono się na model płaszcza, z decyzyą co do czapki wstrzymano się, aż do sporządzenia zaprojektowanego w ciągu dyskusyi modelu.

52. posiedzenie d. 14. października. Obecni: prezes Fiszer i wydziałowi: Biega, Czarnik, Godlewski, Janikowski, Osiadacz, Panek, Wallek, Wyrzykowski.

Przyjęto do wiadomości sprawozdanie d. Janidowskiego z uczestnictwa w uroczystem poświęceniu domu „Gwiazdy“ w d. 12. października.

Przyjęto do wiadomości zaproszenie na posiedzenie szerszego prezydyum słowiańskiego Związku sokolego w Pradze d. 26. października.

Odczytano i zaprotokołowano nadesłane z powodu śmierci śp. nieodżałowanego druha Edmunda Cenara pisma i telegramy kondolencyjne Związku Sokołów polskich w państwie niemieckiem, Sokoła w Poznaniu, Związku sokolstwa słowiańskiego, Związku sokolstwa czeskiego, prezesa sokolskiej żupy Tyrszowej, Dra Buczara w Zagrzebiu, Wydziału I. Okręgu sokolego w Krakowie, Wydz. Sokoła w Jarosławiu i w Myślenicach, prezesa Sokoła przemyskiego Dra Tarnawskiego i Wydziału Sokoła w Sanoku.

Pismo towarzystwa młodzieży im. Tadeusza Kościuszki o pozwolenie gniazdom miejscowym na udział w zdjęciu kinematograficznem obrazu „Kościuszko pod Racławicami“ odstąpiono Sokołowi-Macierzy do zbadania, poczem wyda się decyzyę o pozwoleniu i warunkach jego.

Dh skarbnik przedstawia szczegółowe sprawozdanie o ruchu kasowym za czas od 1. stycznia do końca września i preliminarz na r. 1914. Wobec bardzo wielkiego niedoboru uchwalono wysłać urgensy na ręce prezesów gniazd o wyrównanie znacznej sumy zaległych wkładek, ażeby można pokryć wydatki bieżące.

Przedstawienie d. W. O. z J. przeciw wydanemu przez Przewodnictwo Związku wyrokowi dyscyplinarnemu uznano za nieuzasadnione i bezprzedmiotowe.

Przyjęto do wiadomości szczegółowe sprawozdanie d. Walleka z wydawnictw skautowych.

Rozszerzać skauting.

Skauting jest dzisiaj ulubieńcem społeczeństwa, bardzo modnym i budzącym nadzieje na przyszłość, co jest dla nas objawem wielce pocieszającym, gdyż fakt, że skauting w tak krótkim czasie swego istnienia potrafił zyskać sobie tyle zaufania, świadczy o tem, że jesteśmy na dobrej drodze, że skauting, jako jeden ze środków w systemie wychowania dostosowany do duszy młodzieży polskiej, mając za sobą taką miłość i wiarę społeczeństwa może się stać czynnikiem decydującym w naszem przyszłem życiu narodowem. Stwierdzenie togo faktu powinno

być dla „Sokoła“ bodźcem do dalszej pracy, tak w kierunku ulepszania samego systemu i dostosowania go do naszej duszy i naszych potrzeb narodowych — jak z drugiej strony, do rozszerzania skautingu na coraz to szersze warstwy młodzieży.

Dziś skauting ogranicza się, z małymi wyjątkami — tylko do młodzieży szkolnej, zatem do młodzieży szkół średnich, (gimnazya, szkoły realne i seminarya naucz). Jest tu i ówdzie parę drużyn skautowych złożonych z młodzieży rzemieślniczej, handlowej i szkół wydziałowych; reszta zaś młodzieży polskiej zatem przedewszystkiem młodzież wiejska, która z braku dalszej opieki starszych i wykształconych staje się po kilku latach prawie analfabetami, o duszy wyjałowionej pod względem narodowym, dalej młodzież miejska, rzemieślnicza, handlowa, robotnicza i t. d., o skautingu nie ma pojęcia. Tak dalej być nie może; jeżeli skauting ma być w istocie, tem, czem być powinien i jeżeli ma spełnić nadzieje społeczeństwa w nim pokładane, to musi objąć całą młodzież polską, ze wszystkich warstw narodu pochodzącą.

Gdy przed trzema laty zabierał się „Sokół“ do wprowadzenia skautingu zwrócono się przedewszystkiem do starszej młodzieży szkolnej, jako do takiej, do której najłatwiej można było z tą myślą trafić, dzięki temu, że stojąc na wyższym stopniu inteligencyi potrafi prędzej zrozumieć i dać się porwać wzniosłym zasadom prawa skautowego. Do nas pzzyszedł skauting angielski, zastosowany do duszy Anglika. Trzeba go więc było spolszczyć, a to wymagało już całego szeregu doświadczeń, które można zdobyć przez zastosowanie skautingu do nielicznej na razie garstki młodzieży wybranej pod każdym względem. Zabrano się do roboty najłatwiejszej, aby mieć więcej czasu i sposobności do pogłębienia idei skautowej i dostosowania jej do naszych potrzeb. Na każdym polu pracy społecznej u nas spotykamy się z ogromnym brakiem ludzi zdolnych i chętnych do pracy. To też i skauting musi się liczyć z tem, że, jeżeli pragnie, aby praca w przyszłości normalnym tokiem rozwijała się, musi dbać o wychowanie sobie całego zastępu ludzi — którzy wzrośli w tej idei poświęcą dla niej dużo ze swojego przyszłego życia. Tych pracowników ma dostarczyć przedewszystkiem szkoła średnia — która przecież i dziś zasila stale szeregi pracowników narodowych. Liczono się wreszcie i z tem, że młodzież szkolna skupiona z różnych stron kraju w ogniskach naukowych i zorganizowana w skautingu — będzie przy każdej nadarzającej sposobności — czy to podczas wakacyi — czy przerw świątecznych — rozsadnikiem idei skautowych wśród swoich rówieśników pozostałych na wsi lub w miasteczku. Naczelną bowiem, zasadą skautingu polskiego jest, że młodzież musi się sama uświadamiać i organizować, do czego służy nakaz „zwerbowania do drużyny nowego ochotnika“.

To są momenty, które usprawiedliwiają, dlaczego skauting nie poszedł dotychczas w dół do tej masy młodzieży pozostającej na razie bez opieki i organizacyi. Dzisiaj momenty te w części tylko istnieją i w miarę jak one znikają, powinien się skauting rozprzestrzeniać i schodzić w dół, zdobywać coraz to nowe doświadczenia, dostosowywać się do potrzeb młodzieży wszystkich warstw społecznych.

Idea skautingu jest już dosyć rozpowszechniona; cel i zadanie skautingu są już w głównych zarysach ustalone. Skauting służy do celów wychowania fizycznego młodzieży — ma dostarczyć narodowi dzielnych obywateli-żołnierzy. Jak dziś „Sokół“ pojmuje wychowanie fizyczne — nie jest dla nikogo tajemnicą i kto choć trochę sprawami sokolemi się zajmuje, ten wie, że „Sokół“ przez wychowanie fizyczne rozumie nietylko normalny rozwój ciała, podnoszenie i wzmacnianie zdrowia, ale także kształcenie ducha, woli i charakteru, że tylko harmonijny i równomierny rozwój ducha i ciała w wychowaniu, zdoła narodowi dostarczyć pokolenia naprawdę odrodzonego, zdolnego do odzyskania niepodległości. Jeżeli zaś idzie o szczegółowe przygotowania, to „Sokół“ je prowadzi nie spuszczając jednak z oka tego, co stanowi główną ich podstawę.

Śmiało powiedzieć można, że dotychczasowa praca skautowa, była pracą przygotowawczą, zdobywaniem nowych doświadczeń i ustalaniem środków prowadzących do celu. Teraz kiedyśmy już doszli do pewnych form konkretnych, kiedy już wiemy czego się mamy po skautingu spodziewać i w jaki sposób do celu dążyć, najwyższy już czas zabrać się do właściwej pracy tj. erganizowania nietkniętej jeszcze przez skauting młodzieży.

Pracy tej podjąć się muszą Tow. sokole, które wzięły na siebie zaszczytny obowiązek prowadzenia skautingu, a którym społeczeństwo z całą ufnością młodzież swą oddało.

Praca to jednak będzie bardzo trudna i dlatego wymaga gruntownego namysłu i dokładnej znajomości terenu na, którym ma się rozpocząć działanie. Przedewszystkiem młodzież, do której mamy zejść stoi na niższym poziomie inteligencyi, trudniej więc, do niej trafić, ją pozyskać i uświadomić. Wychowanie tej młodzieży wymaga ogromnego, wkładu pracy i poświęcenia. Jest to dalej młodzież przeważnie zajęta pracą zawodową lub zajęciami domowemi nie rozporządzająca więc czasem; zależna silnie od woli swych rodziców, chlebodawców, najcześciej ludzi nieświadomych, nie rozumiejących doniosłości tego rodzaju pracy, ze strony których należy się spodziewać przeszkód, zamiast pomocy. Sokoli pionierzy idei skautowej idąc zatem do młodzieży rzemieślniczej, handlowej, wiejskiej itd. będą musieli uświadamiać nietylko młodzież, ale przedewszystkiem działać na starszych, aby ich pozyskać dla swojej idei i w tem właśnie leży jeszcze jeden moment doniosłości całej akcyi.

Praca skautowa wśród tej młodzieży musi przejść cały szereg doświadczeń i prób, albowiem o ile zasadnicze cele i zdobyte dotychczasowem doświadczeniem środki dadzą się i tu ze skutkiem zastosować, o tyle jednak szczegółowe środki działania muszą być nieco odmienne, zależnie od materyału jakim rozporządzamy.

Sprawa ta pawinna zatem stać się przedmiotem dyskusyi w pismach i na zgromadzeniach sokolich, powinna być troską codzienną naszych Wydziałów, Komend skautowych i wszystkich tych — którym dobro młodzieży — jako przyszłości narodu — leży na sercu. Trudności połączone z tą pracą nie powinny nas odstraszać, lecz tembardziej zachęcić i zagrzać do czynu, gdyż tu rozchodzi się o pozyskanie nowych pracowuików dla idei sokolej, o rozszerzenie tej idei w najszersze warstwy narodu.

Pracy tej podjąć się musimy jeszcze i dla tego, że jeżeli my ją zaniedbamy podejmie ją kto inny; gdyż organizacye narodowe, którym dobro narodu leży naprawdę na sercu, nie dopuszczą do tego, aby tylko garstka młodzieży uprzywiljowanej miała korzystać z dodatnich wpływów skautingu, reszta zaś, cała masa tych najbardziej zaniedbanych, a więc tem bardziej opieki potrzebujących — była tego wpływu pozbawioną. Organizowanie młodzieży n. p. wiejskiej lub rzemieślniczej przez inne organizacye mogłoby samej sprawie bardzo zaszkodzić, gdyż byłoby to rozbiciem całej akcyi i pozbawieniem jej jednolitości. Praca zaś wychowawcza, jeżeli ma być korzystną, musi być bezwarunkowo lednolitą, a taką będzie, jeżeli pozostanie nadal w całości w ręku „Sokoła“.

F. Kapałka.

Fizyczna praca.

Wychowanie fizyczne młodzieży jest dzisiaj na ustach wszystkich. Mówi się o niem w domu i na ulicy, na zebraniach towarzyskich i zebraniach poważnych, mówią o niem ci, co z wychowaniem młodzieży nie mają nic wspólnego i ci, co wszelkim nowszym kierunkom

w wychowaniu są przeciwni. Mówi się o tem z najważniejszych zadań publicznyah dlatego, bo wychowanie fizyczne stało się modnem. I w tem tkwi dla niego największe niebezpieczeństwo.

Wychowanie na ogół jest tematem dla wszystkich dostępnym i każdy uważa się za upoważnionego do mówienia o niem w sposób decysywny. Są to jednak przeważnie głosy lekarzy z bajki, umiejących leczyć nie widząc chorego. W wychowaniu fizycznem decyduje to, co jest „zdrowem". I słusznie, gdyby ci, co używają tej miary do ocenienia wartości środka stosowanego, wiedzieli sami, co jes t istotnie zdrowem, co do zdrowia i rozwoju ciała się przyczynia, a co mu stanowczo szkodzi. Tak było u nas n. p. ze sportami. Gorączka i szał ogarnęła wszystkich a szczególniej młodzież. Żadne słowo rozwagi nie było dostępne do tych, co z histeryczną namiętnością widzieli w sportach jedyne zbawienie. Kto się z niem odezwał, kto wspomniał o bogatym już materyale doświadczalnym zdobytym przez obcych, ogłoszono go zacofańcem, przeszkodą postępu itp. szkodnikiem. Aż szał minął i tu i ówdzie otwarły się ludziom oczy na widok niezaprzeczalnych faktów. Zrozumiano wreszcie, że co innego gry i zabawy na wolnem powietrzu, a co innego sporty. Zrozumiano, że pierwszym nikt nie stawiał przeszkód, gdyż nie można ich nie uznać za znakomity środek w wychowaniu fizycznem. Ale nie jedyny. Zrozumiano również, że nie można zakazać sportów ludziom dojrzałym fizycznie, ale należy ich wzbronić stanowczo młodzieży w wieku rozwoju jako bezwzględnie szkodliwych. Zgodzono się na ten pogląd po smutnych doświadczeniach.

Tak się dzieje u nas z niejedną sprawą. Nie powinno się jednak dziać z temi sprawami, w których możemy mieć poważne, na sumiennych studyach oparte zdanie. Mimo braku własnej instytucyi państwowej kierującej najważniejszemi zagadnieniami narodowemi na polu wychowania fizycznego dochodzimy do pewnej równowagi i nie lekceważymy już głosów przestrogi.

Młodzież szkolna ma coraz więcej środków pomocniczych w rozwoju ciała i środków zapobiegawczych szkodliwym następstwom szkolnego gromadnego życia. Ma przedewszystkiem gimnastykę, o ile ją sumiennie i rozumnie prowadzą, ma gry i zabawy w godzinach pozaszkolnych, ma wycieczki organizowane dosyć często przez szkoły itp. Ale jest znaczna część młodzieży, która w tem wszystkiem udziału brać nie może z różnych przyczym, choćby z powoduza robkowania na życie. Jest to część młodzieży niezasobnej i w gorszych warunkach zdrowotnych żyjącej. Tej zostają do pomocy młodemu organizmowi wakacye.

Stwierdzono we wszystkich krajach Europy zapomocą ścisłych badań, podjętych na szeroką skalę, że w czasie feryi letnich młodzież najszybciej rośnie i mężnieje bez względu na warunki, w których ferye spędziła. Szczególniej jednak zyskuje fizycznie ta młodzież, która mogła spędzić ferye poza miastem, wśród pól i lasów, używając umiarkowanego ruchu i pracy fizycznej w hygienicznych warunkach. Stąd płynie doniosłość kolonii wakacyjnych. Niestety kolonie wakacyjne są dostępne dziś dla małej części młodzieży. Że jednak popularnie się mówi, że „zdrowym" jest ruch młodego ciała na świeżem powietrzu, więc pewna część młodzieży łącząc wypoczynek duchowy z pomocą ciału w rozwoju i z zarobkiem na potrzeby przyszłego roku szkolnego najmuje się do pracy fizycznej. Krzyknięto „brawo". Głoszono, że młodzież przysposabia się do życia, oswajając się z pracą, że uczy się nie wstydzić się pracy itp. komurały popularne. Tak jak gdyby ktoś kto się nie leni, już tem samem wstydził się istotnie pracy, tak jak gdyby ta młodzież co się ima łatwej choć wysilającej pracy fizycznej nie znała jej z domu. A nikomu z tych entuzyastów bezkrytycznych nie przyszło na myśl zbadać, ile szkód miasto zysków ta młodzież doznaje, tak materyalnych, jak i moralnych. Że młodzież poszła w tym kierunku bezkrytycznie, to nic dziwnego, ale że wszyscy „wychowawcy" tylko się cieszyli nowem zjawiskiem, zamiast je badać, to dziwne.

Nas to zagadnienie obchodzić winno żywo. Raz dlatego, że także mamy pretensye do pewnego stopnia być czynnikiem wychowawczym. Następnie robią się u nas próby kolonii wakacyjnych zarobkujących. Wprawdzie kolonie te miały dotychczas zapewniony jeden z warunków zasadniczych takiej pracy, tj. bezwzględnie czyste powietrze, czego o innej pracy zarobkowej powiedzieć nie można n. p. w kamieniołomach. Jednak inny również zasadniczy warunek: „umiarkowany ruch i praca fizyczna" jest tak subtelny, tak łatwo czegoś niedopatrzeć lub nie docenić, że pod tym względem nigdy dosyć pilnowania.

Otóż bardzo na czasie umieścił dwutygodnik lekarski „Słowo lekarskie" wyniki badań ścisłych dra Glassnera, który pracę zarobkową młodzieży ocenia ze stanowiska lekarskiego. Dajemy streszczenie wywodów dra Glassnera w celu zwrócenia uwagi na tę ważną sprawę.

Zatrudnienie studentów, jako robotników w czasie wakacyjnym, mówi dr. G. było już niejednokrotnie omawiane w prasie codziennej. Niestety jednak sprawy tak ważnej i zasadniczej, bo dotyczącej zdrowia fizycznego i duchowego naszej młodzieży, nie umiano uszanować; wystarczyło bowiem sprzeciwienie się dzeinnika o odmiennem zabarwieniu politycznem, aby znów inny dziennik o przeciwnem zabarwieniu urządził istną nagonkę za zaprzęganiem młodzieży do najcięższych robót fizycznych. Jedni i drudzy przytaczali t. zw. dowody. Każdy jednak zrozumie, że jeżeli dowody mają służyć ubocznym celom, to będą one, jeśli już nie zupełnie fałszywe, to w każdym razie nieszczere, jednostronne i przelicytowane w swej jakości i treści. Takiej rzeczy nie można osądzić przy biurku, ale należy badać na miejscu. W pierwszym rzędzie powinni głos zabrać ci, co z tymi studentami-robotnikami bezpośrednio się stykają, a zatem przedsiębiorcy lub kierujący robotami, współrobotnicy, lekarze, którzy mają sposobność badać ich zdrowie w czasie tej pracy i później, a wreszcie i profesorzy gimnazyalni, którzy skutki tej proletaryzacyi studenta „ex post" spostrzegać mogą.

W ten sposób uzyskany materyał umożliwiłby objęcie całości tej sprawy ze stanowiska wychowawczego, społecznego, etycznego i hygienicznego.

Jako długoletni lekarz miejskiej kasy dla chorych w Krakowie, oraz powiatowej kasy dla chorych w Podgórzu, spotykam w swem ambulatoryum także owych robotników-studentów, którzy właśnie w czasie wakacyjnym dość licznie po pomoc lekarską się zgłaszają. Ponieważ zdrowie i dobro naszej młodzieży nie może nikomu być obojętnem, uważam za swój obowiązek zaznajomić ogół ze spostrzeżeniami, jakie w tym kierunku uczyniłem. Z góry zaznaczyć trzeba, że studenci, jako siły nieukwalifikowane, zatrudnieni są wyłącznie w charakterze robotników dziennych w kamieniołomach, w cegielniach, przy budowach wodnych i kanalizacyach.

Praca w tym zawodzie jest bardzo ciężka. Współtowarzysze-robotnicy rekrutują się z ludu wiejskiego; są to osobniki w sile wieku, przeważnie o zdrowym, czerstwym wyglądzie i nader dobrze rozwiniętym układzie kostnym. Studenci-robotnicy, to jednostki źle wyglądające, wychudłe, o zapadłych policzkach, o lichem odżywieniu, że śladami i następstwami krzywicy, zołzów, z chorobliwą budową kośćca i naciekami szczytowymi. Może niejednemu wyda się niezrozumiałem, bo wśród tysięcznej rzeszy studentów widzi się bardzo wielu zdrowych, rumianych, ładnie zbudowanych i dobrze rozwiniętych. Należy więc przypomnieć, jacy to studenci oddają się podczas wakacyi zajęciom robotniczym. Są to przeważnie synowie ludzi biednych, żyjący cały rok

wśród ciężkich warunków materyalnych i w złych warunkach hygienicznych. Nie mogąc liczyć na pomoc materyalną swych rodziców, zarabiają przez południe lekcyami, do późnej zaś nocy przygotowują się do własnych lekcyi szkolnych i ci sami w lecie zaprzęgają się znów dla zarobku do ciężkiej pracy robotniczej. Czy może więc ta praca być połączona z korzyścią dla ich zdrowia?

Owi zaś piękni i zdrowi, z atletyczną muskulaturą, to synowie zamożnych włościan lub bogatych mieszczan; ci z pewnością nie chwycą się taczek i kilofa, lecz wyjadą na wieś lub do zdrojowisk dla wypoczynku... Zresztą — jak to później jeszcze postaram się wykazać — taka praca fizyczna nawet i tym najzdrowszym pożytku przynieść nie może".

Tu przytacza Dr. Glassner wyniki swych badań lekarskich. Stwierdzał on u studentów-robotników nader często objawy wyczerpenia serca, niewątpliwie zależące od nadmiernej pracy fizycznej w złych warunkach; dalej niejednokrotnie gruźlicę płuc, której studenci ci nabyli wprawdzie napewno dawniej, ale która wskutek wysilającej pracy i niehygienicznego jej rodzaju szybko i gwałtownie postępować poczęła; następnie niezmirnie pospolite katary oskrzeli wskutek pracy w cegielniach i kamieniołomach wśród szkodliwego pyłu itd. Nader często ulegają studenci-robotnicy wypadkom przy pracy. Mimo wyższą inteligencyę, nie posiadają sprytu i intuicyi, potrzebnej celem ominięcia grożącego niebezpieczeństwe, brak im zupełnie tej wrodzonej oryentacyi, którą posiadają zawodowi robotnicy.

„Nie ulega najmniejszej wątpliwości — kończy Dr. Glassner — że praca fizyczna, odpowiednio stosowana, mogłaby przynieść korzyść zdrowiu młodzieży: przyznaję, że pewna praca fizyczna jest nawet niezbędna dla prewidłowego rozwoju ciała i ducha, ale praca ta musi mieć cechy i przybliżoną wartość gimnastyki leczniczej; do każdego wypadku winna być indywidualizowaną i normowaną, a co najważniejsze, ściśle nadzorowaną. Dotychczasowa praca wakacyjna studentów, według moich badań nietylko nie przysporzyła im zdrowia, ale ich zdrowia pozbawiła, tego najcenniejszego skarbu młodości; z ludzi rumianych i młodych czyniła bladych, o ziemistej cerze zarobników. Ani jeden z tych studentów nie jął się pracy dla zdrowia, lecz wyłącznie dla chleba; obowiązkiem ludzi, zachęcających młodzież do pracy robotniczej, jest pomyśleć nad poprawą warunkow materyalnych tej młodzieży, ale nie kosztem zdrowia jej pod płaszczykiem korzyści dla zdrowia".

Kronika sokola.

Przy zlotach i wycieczkach, festynach i zabawach, na wieczornicach i obchodach sokolich — wszędzie i zawsze pamiętajmy o Kościuszkowskim funduszu sokolim, przeznaczonym na popieranie gniazd kresowych i włościańskich.

Kurs narciarski w Zakopanem. Wydział „Sokoła" w Zakopanem donosi, iż od 25. do 29. grudnia b. r. urządzi wspólnie z T. T. N. pięciodniowy kurs narciarski dla sokolich drużyn polowych i skautowych, połączony z ćwiczeniem wywiadowczem i wycieczką górską, podług następującego programu:

Dnia 25, 26 i 27 grudnia 1913 nauka jazdy na nartach, 28. grudnia ćwiczenia w patralowaniu, 29. grudnia wycieczka na Kasprowy (1989 m.) wymarsz 8. rano, powrót 3. po poł.

Kurs rozpocznie się 25. grudnia 1913 o godz. 8. rano, dlatego uczestnicy muszą się zjechać najpóźniej o 10. wieczorem dnia poprzedniego.

Sprawę pomieszczenia i wyżywienia zostawia się druhom do osobistego załatwienia. Przeciętny koszt utrzymania wraz z mieszkaniem wyniesie 6 kor. dziennie. Mieszkanie należy zamawiać wcześnie za pośrednictwem Wydziału Sokoła w Zakopanem.

Podczas kursu obowiązuje strój polowy, przyczem każdy uczestnik mieć powinien: plecak lub tornister z maszynką spirytusową gotową w każdej chwili do użytku, oraz codzień na jeden posiłek prowiantów, rękawice o jednym palcu z szarej grubej wełny nieodtłuszczonej długie po łokieć, ciepłą bieliznę na zmiany, oraz sweter szary, buty (trzewiki sznurowane) mocne i nieprzepuszczalne, oraz obszerne grube z szarej wełny skarpetki, narty z kijem bambusowym i gurtem do dźwigania.

Pierwsza zbiórka dnia 25. grudnia 1913 o godzinie 7.45 rano w „Sokole" w Zakopanem, następna podług zapowiedzi komendanta.

Głównym instruktorem kursu: Druh inżynier A. Bobkowski z Krakowa. Komendantem oddziału: Najstarszy stopniem druh z uczestników.

Narty zamawiać należy w pracowni Druha Stanisława Zdyba i Ski. Zakopane-Krupówki. W tym celu trzeba podać wysokość zamawiającego łącznie z ramionami w pion, chociaż lepiej byłoby zwrócić się w tej sprawie do druha Naczelnika w Zakopanem (Karol Pawluś), który żądane przybory wybierze na miejscu i dopilnuje na czas dostawy. Zgłoszenia uczestników należy przesyłać pod adresem Gniazda w Zakopanem najpóźniej do 15. grudnia b. r.

Kurs ten Przewodnictwo gniazdom poleca.

Z Krynicy-Zdroju donoszą: Tutejsze Tow. gimn. Sokół na nadzwyczajnem Walnem Zgromadzeniu członków w dniu 12. b. m. pożegnało swego ukochanego Prezesa i założyciela Gniazda, Dha Włodzimierza Albinowskiego, opuszczającego zdrojowisko.

Traci w nim Krynica dobrego obywatela, a w szczególności Sokół zasłużonego i cenionego kierownika oraz niezmordowanego pracownika dla idei sokolej, którą ukochawszy, kierował Towarzystwem tak, że nie zawiódł zaufania członków, którzy mu tę godność powierzyli. Może on się poszczycić pięknemi sukcesami swej pracy i mieć zadowolenie, że Towarzystwo pod jego zarządem pomyślnie się rozwijało i pozostawiło wiele dorobku moralnego, fizycznego i materyalnego.

W uznaniu tych zasług, został jednogłośną uchwałą mianowany członkiem honorowym towarzystwa. Wręczony mu dyplon, będzie dla niego — jak się sam wyraził — drugą pamiątką dla sprawy Polski. Pierwszą była kula moskiewska, którą w roku 1863. jako młody powstaniec w postrzale otrzymał.

Egzamin gimnastyczny będą mogli w tym roku składać ci druhowie, którzy przeszli dwukrotnie kurs w Skolem. Termin tego egzaminu może być wyznaczony na dzień 22. i 23. grudnia. Złożenie tego egzaminu upoważniać będzie do samoistnego prowadzenia gimnastyki w towarzystwach związkowych. Ci zatem druhowie, którzy mają zamiar egzaminowi temu się poddać, jak niemniej ci druhowi, którzy przeszli dwuletni kurs gimnastyczny prowadzony w sokole Macierzy, zechcą się zgłosić do 15 listopada w Przewodnictwie związku a program egzaminu zostanie im natychmiast przesłany,

Odpowiedzialny redaktor: STANISŁAW BIEGA.
Z I. Związkowej drukarni we Lwowie, ul. Lindego 4.
Nakładem Związku polskich gimnastycznych Tow. sokolich.
Papier z Fabryki Czerlańskiej.